

De glazen natuur van Theo Verhoeff

Portret van een poëtisch kunstenaar

Beeldend kunstenaar Theo Verhoeff (1937) uit Mijnsheerenland viert zijn 80ste verjaardag met een overzichtstentoonstelling in Museum Hoeksche Waard (oktober 2017 – maart 2018). Hij heeft in de loop van decennia, waarin hij talrijke kunstwerken vervaardigde die de publieke ruimte, gebouwen en woonhuizen sieren, een welsprekende beeldtaal ontwikkeld. Zijn grootste inspiratiebronnen zijn de Binnenmaas en het landschap in de Hoeksche Waard, glas is het materiaal waarmee hij het best zijn verhaal kan vertellen.

Door Jan Robbmond

„Zo moet het met glas, dit is het, hiermee bereik ik een optimaal effect. Ik had nog nooit zo'n mooi raam gezien, het effect van licht en donker was schitterend, het was een geweldige ontdekking die ik ben gaan gebruiken.” Theo Verhoeff herinnert zich zijn euforie van dat cruciale moment in 1976 nog als de dag van gisteren, het was de oerknal in zijn kunstzinnige bestaan.

Bij het installeren van een kunstwerk dat hij had gemaakt voor de veiling in Barendrecht, ging een paneel stuk, de voorstelling craqueleerde. Het glas rond de voorstelling – een krop sla met daaromheen de veilingklok met trillende wijzer, die de dynamiek van het veilen symboliseert – viel in stukken uiteen.

De voorstelling zelf bleef een geheel doordat diverse lagen glas waren gelijmd. Daardoor ontstond het effect van een kapotte autoruit. De vreugde was groter dan de schrik, toen hij zag wat het effect was: „Waar het glas betreft, had ik door dat ongelukje het licht gezien.” Glas werd zijn specialisme, zijn grote liefde waarop hij niet uitgekeken raakt.

„Glas is steeds verschillend door de breking van het licht en de weerkaatsing ervan. Het is eeuwig kleurhoudend, het verkleurt niet. Je kunt er bovendien goed mee spelen”, legt hij uit. Verhoeff heeft er eindeloos mee geëxperimenteerd door te snijden, te facetteren, te lijmen, te stapelen en te smelten. Proefondervindelijk ontdekte hij het effect van de verschillende uitzettingscoëfficiënten, de toevoeging van metaaloxiden en glassplinters.

Aanvankelijk werkte de kunstenaar met hout, chamotte, beton, baksteen, keramiek, metaal, polyester en (eerst als huisschilder) glas. Dat begon met stapeltjes van eenvoudige vierkantjes en lijnen, daarna kwam het versmelten en de vervorming, toegepast in panelen en objecten.

De techniek verbeterde en het inzicht groeide tijdens het experimenteren. „Ik ken bepaalde effecten, maar ik weet lang niet altijd of en wanneer ze waar ontstaan. Er gaat nog geregeld iets mis, maar ik aquarelleer met groot plezier met glas.”

Theo is opgeleid als meester huisschilder en hij is afgestudeerd (1965) aan de Academie voor Beeldende Kunsten in Rotterdam, waar hij Monumentale en Decoratieve Vormgeving studeerde. Hij was een van de oprichters van de Binnenmaas Wandeltocht Biwanto waarvoor hij de publiciteit verzorgde. Die periode was belangrijk voor zijn ontluikende kunstenaarschap. Hij ontwierp en vervaardigde affiches en werkte met een sjabloon en spuittechniek, met verf uit de werkplaats van zijn vader. „Ik verzon steeds nieuwe dingen, jaar na jaar, en ik gebruikte telkens nieuwe technieken.” Ook ontwierp Theo Verhoeff de vele medailles tot en met die in glas voor 55 jaar Biwanto.

Tussen de scouting en het interkerkelijk sociaal-cultureel centrum De Beukenhof in Mijnsheerenland, dat zijn hoogtijdagen beleefde in de jaren 60 van de vorige eeuw, was grote interactie. Theo Verhoeff raakte daar op organische wijze bij betrokken en maakte voor tal van activiteiten affiches en decors. Zijn eerste tentoonstelling was in De Beukenhof, in 1962,

samen met zijn studiegenoot aan de Academie, Joop Tool uit Hendrik-Ido-Ambacht. Zij exposeerden Reisschetsen.

Een jaar later volgde een tentoonstelling samen met Nico Hagoort uit Klaaswaal.

Muziekleraar Hagoort en huisschilder Verhoeff stelden hun schetsen uit de Hoeksche Waard tentoon. Met hun expositie wilden de twee kunstenaars enthousiasme wekken, mensen interesseren en een aanzet geven tot samenwerking. Uit hun initiatief ontstond de Kunstenaars Kring Hoeksche Waard, die in 1972 en 1973 groepstentoonstellingen hield in het nog jonge Streekmuseum Hoeksche Waard (het huidige Museum Hoeksche Waard).

Voor het Waterschapshuis in Klaaswaal, dat in 1973 werd gebouwd, heeft Theo Verhoeff vier kunstwerken gemaakt. Het grootste en voor hem meest ingrijpende werk dat zijn leven veranderde zijn de glazen panelen op de achterwand van de vergaderzaal. "Ik kende door mijn werk als huisschilder het materiaal glas, maar ik heb drie maanden gestudeerd op de mogelijkheden voor de toepassing ervan in de kunst."

Het werk, gemaakt van zogenaamd antiek glas, werd enthousiast ontvangen. De glazen panelen symboliseren het ontstaan van de Hoeksche Waard in een abstract ritme van golven en dijken. Water, wolken, wind, dijken, de polder, een eeuwige inspiratiebron, gevangen in de schittering van glas.

Zomaar iets maken is er niet bij. Verhoeff vindt dat hij als kunstenaar een sfeer moet scheppen waarin 'iets' kan ontstaan, een omgeving die maakt dat zijn werk beter tot zijn recht komt. Hij denkt in kleuren en vormen. Intuïtief en spontaan vangt de kunstenaar de nuances in de natuur. De tonen en de kleuren vormen lijnen, worden dingen en krijgen volume in zijn werken, waarin hij optimaal gebruik maakt van de mogelijkheden van glas om te spelen met licht. Hij creëert gevarieerde kleurlagen, die versmelten en transparant zijn.

De kleuren en contrasten getuigen van zijn coloristische talent. Zijn werk is een echo van de natuur, met een meerwaarde door de toevoeging van meer lucht, meer licht, meer ruimte, de optimale spanning in het suggestieve lijnenspel. Er ontstaat een gevoel van eenheid met de natuur.

Dat manifesteert zich ook in het kunstwerk (in een eerste oplage van 12 exemplaren in drie maten) dat Verhoeff speciaal maakt voor de overzichtstentoonstelling in Museum Hoeksche Waard. In piramides (gebogen en op een spiegel gemonteerd) worden wilde planten verwerkt (in de loop van de tentoonstelling ook op verzoek) die anno 2017 in de Hoeksche Waard groeien. Bij elk kunstwerk hoort een certificaat dat Theo maakt samen met bioloog Len Korenvaar-Offers uit Maasdam. De planten worden als het ware gevangen in het glas en geconserveerd, zoals fossielen in gesteente. Het leek de kunstenaar in deze tijd van klimaatverandering interessant om vast te leggen wat er nu is, zodat de veranderingen later zichtbaar zijn.